

«Snille» fotråtebakterier – hvor slemme kan de bli

Forfatter

Synnøve Vatn, Prosjekt Friske føtter

Sammendrag

De lavvirulente (mindre issige) fotråtebakteriene omtales ofte som «snille» og finnes over store deler av Norge. De har imidlertid potensiale til å gi relativt alvorlig sjukdom som krever forebygging og behandling.

Publisert

2012

Referanse

Sau og Geit nr. 1/2012

Utskriftsdato

20.08.2019 www.fag.nsg.no

«Snille» fotråtebakterier – hvor slemme kan de bli

De lavvirulente (mindre hissige) fotråtebakteriene omtales ofte som «snille» og finnes over store deler av Norge. De har imidlertid potensiale til å gi relativt alvorlig sjukdom som krever forebygging og behandling.

Basert på erfaringen fra prosjekt *Friske føtter* kan vi anta at mellom 20 og 50% av norske sauebesetninger har de lavvirulente variantene av fotråtebakterien i flokken, men med betydelige lokale variasjoner. Disse variantene er dessuten vanlig forekommende hos storfe og det anses ikke for hensiktsmessig eller mulig å utrydde disse.

Hissige varianter

Det er et uttalt mål for prosjekt *Friske føtter* å bekjempe de virulente (hissige) variantene av fotråte, som så langt kun er påvist i ca. 100 flokker i Rogaland. Disse variantene antas å ha blitt importert til Norge for få år siden, og er i stand til å gi svært alvorlig sjukdom med såleløsning hos mange dyr. Det er en kompliserende faktor at de kan ligge skjult hos klinisk friske dyr over tid. Utbrudd har forekommet både under normale beiteforhold og hos dyr som har stått inne i flere uker, men også under spesielt fuktige forhold.

Lawvirulente, «snille» varianter

Fra 2008 og fram til i dag har vi erfaring for at de lavvirulente vari-

antene stort sett ikke gir sjukdom, men vi har også sett at de kan gi halthet hos mange dyr i en flokk. Sjukdom har vært registrert både i enkeltbesetninger uten kontakt med hverandre, i flere områder av Norge og nå nylig i form av utbrudd hos fem besetninger med smittemessig tett kontakt. I alle tilfellene har forandringene i klauvspalten vært tydelige med håravfall, rødme, belegg og lukt. Forandringer i sålen er kun blitt påvist i unntakstilfeller.

Bakenforliggende faktorer

Det er noen faktorer som ofte er til stede i tilfeller med sjukdom forårsaket av lavvirulente varianter. Miljøet rundt føttene har ofte vært svært fuktig grunnet faktorer som mye nedbør eller fôrhekker kombinert med ustabile vinterforhold («slush»), men vi har også sett to tilfeller av utbrudd på vårbeite. I flere av utbruddene har det vært en overrepresentasjon av pels- eller spælsauer med symptomer.

Behandling og forebyggende tiltak

Ved halthetsutbrudd og symptomer på fotråte er alle pliktige til å melde mistanke til Mattilsynet, slik at det kan undersøkes hvilken variant av fotråtebakterien som er årsaken. Det er av stor betydning å avdekke raskt en evt. spredning av de virulente variantene ut av Rogaland.

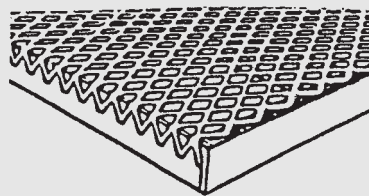
Når varsling og prøvetaking er gjort, kan behandling settes i verk. Det kan være i form av tørr oppstalling, fotbad og/eller antibiotika. Men det er også viktig å forebygge sjukdom, og sau fortjener gode forhold rundt føttene uavhengig av fotråtefare. Ved bruk av fôrhekker og utegang i vinterperioden er det viktig å tilrettelegge slik at man unngår «søle til knes».

Konkrete forslag til tiltak finnes på www.fotrater.no I veldig nedbørsrike perioder om høsten kan det være hensiktsmessig å sette inn dyra,

STREKKMETALL

Gunstige priser – ta kontakt for tilbud!

- Strekkmetallrister
- Galvaniserte
- Lause eller på sjølvberende ramme
- Innreiingar
- Ferister
- Drikkerenner
- Gjødselportar
- Alle typar verkstadoppdrag

SOGNEPRODUKT.NO
– ei bru til arbeidslivet

6893 Vik i Sogn, Tlf. 57 69 83 40

www.sogneprodukt.no · epost: post@sogneprodukt.no

Forandringer typisk for fotrâte, med håravfall, rødme, belegg og delvis oppløsning av hornet i klauvspalten. Begge tilfeller forårsaket av lavvirulente («snille») fotrâtebakterier. Det er kun laboratorietester som kan avgjøre hvilken variant som er årsaken. (Foto: Gry Grøneng, Veterinærinstituttet)

kanskje særlig i flokker med pelssau eller spæl.

Langt fra alle har de lavvirulente fotrâtebakteriene i flokken. Både med tanke på fotrâte og andre sjukdoms-fremkallende agens er det lurt kun å kjøpe livdyr ved behov og å begrense

antall livdyrkontakter mest mulig, ved f.eks. å inngå faste avtaler om kjøp/salg av værslam.

Konklusjon

Lavvirulente varianter av fotrâtebakterien er relativt mye utbredt og

kan gi ganske alvorlig sjukdomsforløp. Forebyggende tiltak for å hindre videre spredning og utvikling av sjukdom anbefales.

Synnøve Vatn
Prosjekt Friske føtter
www.fotrâte.no

NYTT ÅR NYE SJANSER

Julekortene er «resirkulert» (som byfolk sier) eller kanskje brukt til opptenning i peisen. Føles forresten alltid litt rart å dumpe eller sette fyr på vennekretsens unger – og i tillegg brenner de ikke særlig godt. Grana står grå og stusselig i hagen og ribbelukten har forlatt gardenene.

Og så er vi plutselig inni i et nytt og spennende år! Og det er mange ullne utfordringer og muligheter som står i kø. Her som en liten påminnelse i begynnelsen av året kommer noen klassikere:

- Ullverdikjeden begynner som kjent allerede ved avlsarbeidet. Husk å få med at de «amorøse og kjøttfulle» guttene/jentene i tillegg må ha «enerkvalitet» på ull. Om ikke øker sjansene for å få toere i oppgjøret og inntekten blir redusert.
  - Siden må vi som vanlig prøve å unngå at dyrene får skitt eller «vegetabil» (gress, halm, flis mm) i ullen – i praksis kanskje ikke så lett – men noen forholdsregler kan vi alltid ta. Les mer om dette (og de andre ordningene nedenfor) på www.norilia/ull – her er penger å hente.
  - Det må understrekes at vår [prisliste](#) er en [utgangspris](#) – som kun kan bli bedre for dere!
    - De fleste får nå vårt tillegg på 60 øre/kg for «**God Ullbehandling**» på hjemmklippen.
    - Og så er det viktig å huske at all **transport** av ullen fra dere til ullmottaket alltid er **inkludert i prisen**. Ingen blir trukket i etterkant i oppgjøret for dette.
    - Og for de som må vente litt lenger på at ullen skal bli hentet og klasset og få avregning så har vi økonomiske ordninger («**Høstullkompensasjon**»). Det bidrar reelt til å øke sluttsummen i oppgjøret. Dette grunnet at den gangen ordningen ble innført var renten som skulle være en slags kompensasjon for sent oppgjør på et langt høyere nivå – dermed har det på en måte blitt til en inntekt å vente på oppgjør. Håper dette gjør det litt greiere å måtte ta det bryet det er å lagre ullen til vi kommer.
  - Summen av disse tilleggene gjør at også vi sier som Rema gjør i sin reklame: Det er sluttsummen på kassalappen som teller! Nevnte saker går mest på hva dere som produsenter kan gjøre for å styrke økonomien i saueholdet. Men, hva gjør egentlig vi byråkrater på kontorene kan jo noen lure på..? Jo, vi jobber vi også – men med *andre* oppgaver i verdikjeden. Stikkord for året er optimalisert inntransport, effektivisering på ullmottakene, styrket samarbeid med Nortura Medlem, opprettholde priser i markedet og markedstiltak for å øke bruken av norsk ull. Alt dette med et mål for øyet – å sikre din inntekt!
- Til slutt, NRK FBI sendte et bra reportasje i januar om ull fra vår stasjon på Gol. Prøv å gå in på nettet og let det frem om du ikke fikk sett det.

Ropte forresten til Kona da programmet gikk at nå måtte hun komme. Hun hørte dog bare noe om «FBI og sauehold» (fikk ikke med seg NRK) og ropte fra kjelleren; - FBI på Gol?! For noen t(ulle)te amerikanske detektiver! Det var jo på Lillyhammer han der Mafiabossen knerta ulven...

Lever ulla til Nortura/Norilia og bidra til norsk ull og din sin fremtid!

Ullstasjoner:

Gol
32 02 96 12

Førde
57 83 47 53

Sandeid
52 76 42 05

Forus
52 87 78 23

Bjerka
97 5 47 276

Malvik
480 11 710

Målselv
958 98 388

www.norilia.no